

Dødsstraffens Afskaffelse i Danmark.

Ved ERIK KAMPMANN, Direktør for Fængselsvæsenet.

Fra den 1. Januar 1933, naar Borgerlig Straffelov af 15. April 1930 træder i Kraft, er Dødsstraffen lovmæssig afskaffet i Danmark. Ganske vist er ingen Dødsstraf fuldbyrdet her i Landet i de sidste 40 Aar, men Muligheden for en Eksekution har dog vedblivende været til Stede.

Idet Fængsel paa Livstid saaledes fremtidig bliver Lovens strengeste Straf, afsluttes herved en Udvikling i den danske Straffelovgivning, som det synes mig at være af Interesse i Hovedtræk at gøre nærmere Rede for.¹⁾

I. Straffeloven af 1866 m. m.

1. Efter Straffeloven af 10. Februar 1866 skal Dødsstraf idømmes:

den, som i den Hensigt at bringe den danske Stat eller nogen Del deraf under fremmed Herredømme eller at løsrive nogen Del af samme fra den danske Krone opvækker Oprør eller sætter sig i Forbindelse med fremmede Magter,

den, som foretager nogen Handling, der sigter til at berøve Kongen Livet, Friheden eller Tronen,

den, som med Overlæg skiller et andet Menneske ved Livet.

Endvidere er der til Beskyttelse af det ved Statens Straffe-

¹⁾ I det følgende er bl. a. benyttet det i Dommer *Stener Grundtvigs* i 1893 udgivne Bog »Dødsdommene i Danmark (1866—92)« indeholdte Materiale, hvortil i det hele henvises.

anstalter tjenstgørende Personale ved Plakat af 31. August 1813 angaaende Straffebestemmelser for Forbrydelser, som forøves af Fanger i Straffeanstalterne, foreskrevet ubetinget Dødsstraf i en Del Tilfælde, hvor saadan Straf ikke vilde kunne idømmes efter selve Straffeloven. Af Plakatens Bestemmelser anføres:

§ 10. Naar en Fange gør sig skyldig i saadanne Voldsomheder mod sine Foresatte, at de, enten med Hensyn til Redskabet, hvormed de ere forøvede, eller, formedelst andre dermed forbundne Omstændigheder, kan anses at medføre Livsfare for den Fornærmede, bør den Skyldige, endskønt hiins Død ikke virkelig foraarsages, eller bestemt har været tilsigtet, dog have sit Liv forbrudt.

§ 11. Ligeledes skal Dødsstraf finde Sted, naar flere Fanger have sammenrottet sig, for at udøve eller tilvejebringe et voldeligt Angreb paa deres Foresatte, og det uagtet den virkelige Udøvelse af den aftalte Vold forebygges.

Dødsstraf kan derhos idømmes for visse Former af Landsforræderi, Angreb paa fremmede venskabelige Regenters Liv, Opvækkelse af Revolution, Angreb paa Dronningens, Tronfølgerens eller Enkedronningens Liv eller Frihed, Voldtægt, forsættligt Drab, Sørøveri samt for Anstiftelse af Brand, Skibbrud eller anden Søskade, Oversvømmelse eller Jernbaneulykker, forsaavidt nogen derved omkommer.

Væsentlig anderledes forholdt det sig ifølge den indtil 1. Juli 1866 gældende Lovgivning; denne tillod navnlig endvidere Dødsstrafs Idømmelse for visse andre Sædelighedsforbrydelser end Voldtægt, for Røveri, naar nogen — omend rent tilfældigt — derved omkom, for falsk Vidnesbyrd (Mened), naar nogen som Følge deraf dømtes til Døden og denne Straf fuldbyrdedes samt — selvom ingen derved kom af Dage — for Duel, overlagt Drabsforsøg, Mened med livsfarlig Hensigt, Røveri med livsfarlig Hensigt eller alvorlig Beskadigelse til Følge, Brandstiftelse og Jernbanebeskadigelse med aabenbar Fare for Menneskeliv samt Udsættelse af Børn under livsfarlige Omstændigheder.

Der er altsaa paa dette Punkt den principielle Forskel mellem den nugældende og den tidligere Lovgivning, at

Dødsstraf efter nugældende Ret kun kan idømmes, hvor Forbryderen med sin Handling virkelig har foraarsaget, at et Menneskeliv er gaaet tabt, medens allerede den blotte Fare herfor tidligere var tilstrækkelig til, at Dødsstraf kunde idømmes — og faktisk blev idømt.

Ifølge Straffelovens § 10 fuldbyrdes Dødsstraffen offentligt med Økse, hvorefter den henrettedes Lig begravnes i Stilhed.

2. Straffeloven af 1866 blev vedtaget paa Grundlag af et Udkast med tilhørende Motiver, udarbejdet af en i 1859 nedsat kgl. Kommission. I dette Udkast indeholdtes Forskrifter om Dødsstraf omtrent svarende til Loven af 1866, d. v. s., at Dødsstraf var foreslaaet som eneste (obligatoriske) Straf for enkelte særlig graverende Forbrydelser. Af Motiverne til Forslaget fremgik, at der vel i Kommissionen havde været noget delte Meninger om, hvorvidt Dødsstraf i og for sig kan forsvares fra Retfærdighedens Standpunkt, idet et Mindretal havde den Opfattelse, at dette Spørgsmaal maatte besvares benægtende, for saa vidt det, der er Øjemedet med al Straf — nemlig at haandhæve Lovens Autoritet lige overfor Forbryderen og at virke hen til hans Forbedring — ikke kan opnaas ved Forbryderens Tilintetgørelse. Flertallet i Kommissionen holdt imidlertid paa, at Staten ifølge sin absolutte og ideelle Berettigelse ogsaa fra et teoretisk Synspunkt maa være beføjet til at tilintetgøre det enkelte Individ, der paa en saadan Maade sætter sig i Strid med de første og væsentligste Betingelser for Samfundsordenen, at han selv stiller sig udenfor den og forbryder sin Ret til at leve i den. Imidlertid erklærede hele Kommissionen sig enig i, at det i alt Fald maatte anses for praktisk ugørligt ganske at opgive Dødsstraffens Anvendelse; og navnlig fra det Mindretals Side, som betvivlede Dødsstraffens Retfærdighed fra et højere ideelt Standpunkt, erkendte man, at man paa Grund af den Raahed, der endnu trods den fremskredne Udvikling stundom viser sig at være til Stede i Samfundet, vilde udsætte Mennesker Liv og Statens Sikkerhed for alt for stor Fare, hvis man helt vilde

afskaffe Dødsstraffen. Paa den anden Side var alle Kommissionens Medlemmer ligeledes enige i, at Dødsstraffen kun kan anses for berettiget som et yderste Nødmiddel, og at dens Anvendelse derfor indskrænkes saavidt som muligt.

Under Kommissionsudkastets Behandling i Rigsdagen var Spørgsmaalet om Dødsstraffen og dens Berettigelse — saavel fra et almindeligt ideelt som fra et religiøst Standpunkt — Genstand for en indgaaende Drøftelse. Denne Drøftelse begyndte i Landstinget, hvor Dødsstraffen ved Afstemning forsvandt som obligatorisk, idet der overalt, hvor Dødsstraf foreskrevs, som alternativ Straf indsattes Tugthusarbejde paa Livstid. Saavel i Landstinget som i Folketinget rejstes der fra betydelige Personers Side stærke Røster for, at Tiden og Udviklingen nu var moden til helt at afskaffe Dødsstraffen. Et i saa Henseende i Folketinget fremsat Forslag forkastedes imidlertid med 59 Stemmer mod 23. Endelig forkastedes i Folketinget ogsaa Landstingets Forslag om, at Dødsstraffen i intet Tilfælde skulde være obligatorisk, og Landstinget bøjede sig paa dette Punkt for Folketinget, hvorefter Loven af 1866 fik den Affattelse, som ovenfor er nævnt.

II. Straffelovsreformen.

1. Ved den Reformering af Straffelovgivningen, der paa-begyndtes kort efter Aarhundredeskiftet, og som bl. a. gav sig Udtryk i Nedsættelsen af den første Straffelovskommission af 1905 under Ledelse af Geheimeraad, Professor, *Dr. juris Carl Goos*, maatte Spørgsmaalet om Dødsstraffens Skæbne naturligvis trænge sig paa. I Kommissionens Betænkning (1912) foresloges Dødsstraffen bevaret i visse Tilfælde; dog aldrig som obligatorisk. I Forslagets Motiver udtales, at Kommissionen har ment at burde bibeholde Dødsstraffen, idet der ikke efter dens Skøn foreligger afgørende Grunde til at gaa bort fra den gældende Ret paa dette Punkt. Det udtales udtrykkeligt, at Kommissionen ikke finder Grund til at optage en alminde-

lig Drøftelse af, hvad der er fremført og kan fremføres for eller imod Dødsstraffens Bevarelse, idet dette Spørgsmaal i Tidens Løb efter Kommissionens Opfattelse har været gjort til Genstand for en saa alsidig og indgaaende Undersøgelse, at en fortsat Fremførelse af Grunde pro et contra næppe kan formodes at ville gøre nogen Forandring i Rækkerne af Dødsstraffens Forsvarere og Modstandere.

De Tilfælde, hvor Udkastet aabner Adgang til Anvendelse af Dødsstraf, falder i 2 Grupper 1) de groveste Statsforbrydelser og 2) Manddrab. Dødsstraffen er som nævnt aldrig foreskrevet som obligatorisk Straf, men stilles kun til Raadighed ved enkelte Forbrydelser, der hører til groveste, eller maa regnes hertil, naar de foretages under særdeles skærpende Omstændigheder:

»Dette gælder først og fremmest i de Tilfælde, hvor Forbrydelsen objektivt viser sig som et Led i en Krig mod Samfundet, og hvor Dødsstraffens Anvendelse i det givne Tilfælde er Samfundets Forsvar mod en staaende Kamp mod Samfundet, af hvilken den enkelte Handling, som nu straffes, kun er et enkelt Udslag, der kan ventes efterfulgt af andre, med andre Ord: et Forsvar mod anarkistiske Misgerninger, hvad enten de skyldes organiserede Bander eller uorganiserede Bevægelser, som have bredt sig i vide Lag af Befolkningen og givet sig Udslag i Dynamit- eller Bombeattentater eller lign. Overfor disse Forbrydelsesformer vil det aldrig lykkes nogen Teori at faa Dødsstraffen udelukket. Det drejer sig her om Samfundets Sikkerhed og Eksistens. Findes Adgang til Dødsstraf ikke hjemlet i den almindelige Straffelov, vil man ty til Standret og Krigsstraffelovens Anvendelse, til Belejringsstilstand og lignende ekstraordinære Forholdsregler for under disse Forhold at gøre Brug af Dødsstraffen.

Til denne særlige Kategori af Forbrydelser har Kommissionen dog ikke ment at kunne indskrænke Adgangen til Anvendelse af Dødsstraf, »idet det maa erkendes, at visse Forbrydelser ogsaa under andre Omstændigheder kunne være af en ualmindelig grov Karakter«. Med Hensyn til Manddrab opgiver Kommissionen den gældende Rets Fremhævelse af det overlagte Manddrab (Mord), idet Overlæg vel i mange Tilfælde med Rette vil kunne betegnes som en særdeles

skærpende Omstændighed, men ikke altid, f. Eks. ikke hvor det overlagte Drab har sin Rod i Jalousi, Nærings-sorg, religiøse Skrupler, Medlidenhed o. s. v. I Stedet for dette Hensyn har Kommissionen da sat det almindelige »under særdeles skærpende Omstændigheder«. Kommissionen mener, at Loven ikke kan eller bør give nærmere Bestemmelse af, hvad der er særdeles skærpende Omstændigheder, idet dette maa overlades til Domstolenes Vurdering i det enkelte Tilfælde. Men Kommissionen gaar ud fra, at Dødsstraffen kun vil blive anvendt, hvor man staar overfor »en i høj Grad oprørende Misgerning«.

Selv om dette første Kommissionsudkast bevarer Dødsstraffen, vil man saaledes allerede her se et stærkt Ønske om at forbeholde Dødsstraffens Anvendelse for de ekstraordinært alvorlige Forbrydelser.

2. Det af Kommissionen af 1905 udarbejdede Udkast blev efter Regeringens Anmodning gennemgaaet af nu afdøde Professor, *Dr. juris Carl Torp*, der som bekendt udarbejdede et helt nyt Udkast til Revision af Straffeloven (1917). Professor Torp foreslog i dette Udkast Dødsstraffens fuldstændige Afskaffelse, idet han i Forslagets Motiver gjorde udførlig Rede for sit Standpunkt. Professor Torps Bemærkninger er af særlig Interesse, baade fordi de i summarisk Form indeholder en Gengivelse af de vægtigste Grunde, der har været anført for og imod Dødsstraffens Bevarelse, dels fordi Professor Torps Forslag har været grundlæggende for de senere Udkast og Lovforslags Stilling til Spørgsmaalet om Dødsstraffen. Jeg skal derfor anføre følgende Uddrag af disse Bemærkninger:

»Til Støtte for Dødsstraffens Bibeholdelse anføres navnlig¹⁾, at den er nødvendig til Opretholdelse af Retssikkerheden, fordi dens generalpræventive — afskrækkende — Virkning er særlig stærk,

1) Fra de i ældre Tid gængse Forsøg paa at begrunde Dødsstraffens Nødvendighed ud fra Religionens Bud eller Retfærdighedsideens kategoriske Imperativ, mener Professor Torp, at man i Nutiden ganske kan bortse.

overfor en Række Forbrydernaturer det eneste, der kan holde dem i Tømme, og fordi den overfor visse særlig farlige Individuer er det eneste ufejlbarlige Middel til Uskadeliggørelse. Hvad det sidste angaar maa nu straks bemærkes, at der udenfor den meget snevert begrænsede Kreds af Forbrydere, overfor hvilke der i Nutiden praktisk set kan blive Tale om at anvende Dødsstraf, findes et stort Antal Personer, hvis Almenfarlighed — specielt overfor andres Liv er fuldt saa stor og ofte større: farlige Sindsyge og Aandssvage eller Personer, som uden at have begaaet Kapitalforbrydelser, paa Grund af deres forbryderske Fortid i Forbindelse med udprægede psykiske Defekter maa anses for langt farligere end Flertallet af Morderne. Naar Samfundet tager og kan tage Risikoen ved deres Forvaring, ofte under langt mindre betryggende Forhold, end en moderne Straffeanstalt byder, kan Hensynet til den Fare, der hidrører fra de uendelig faa Personer, paa hvilke Dødsstraf faktisk i nyere Tid er anvendt, ikke have nogensomhelst Vægt. Der kan næppe heller rejses grundet Tvivl om, at det med Nutidens højt udviklede Fængselsteknik er muligt at reducere Faren saavel for Undvigelses- som for Angreb paa Opsynspersonalet til et Minimum.

Hvad dernæst Dødsstraffens generalpræventive Virkning angaar, vil selvfølgelig ingen bestride, at Trusel om Dødsstraf er egnet til at virke generalpræventivt. Spørgsmaalet er kun, om denne Virkning er kendeligt større end f. Eks. Virkningen af Truslen om livsvarigt Strafarbejde. Dette bestrides paa Grundlag af indgaaende psykologiske Undersøgelser af mange, og netop særlig med Hensyn til de i Motiverne specielt fremhævede anarkistiske Forbrydere. Men teoretisk kan der naturligvis altid tvistes derom. Det skal blot her fremhæves, at alene den Omstændighed, at Dødsstraf i de Lande, der endnu kender den, kun fuldbyrdes i et i Forhold til det samlede Antal Kapitalforbrydelser yderlig ringe Antal Tilfælde — i Virkeligheden kun rent undtagelsesvis — nødvendigvis i overordentlig Grad maa forringe den særlige generalpræventive Virkning, som den muligvis ellers kunde have.

Hvad der imidlertid langt mere end alle teoretiske Betragtninger maa rokke Troen paa Dødsstraffens Nødvendighed eller blot Nyttighed til Opretholdelse af Retssikkerheden, er de Erfaringer, der foreligger fra de Lande, der har afskaffet den. Dødsstraffen er legalt afskaffet i Rumænien (1865), Portugal (1867), Holland (1870), Italien (1890), Norge (1905), endvidere i 15 schweiziske Kantoner, samt i forskellige nordamerikanske, mellem- og sydamerikanske Stater. Faktisk er den afskaffet i Belgien (siden 1863) og i Finland

(fra 1826)¹⁾. I intet af disse Lande har Dødsstraffens Afskaffelse foraarsaget nogen Stigning af de grove Forbrydelser, særlig Mord; tværtimod viser der sig overalt en i Forhold til Befolkningstilvæksten endogsaa meget betydelig Nedgang i Antallet af disse Forbrydelser. Og heller ikke udviser de Lande, hvor Dødsstraf endnu anvendes, gennemgaaende gunstigere Kriminalitet end de, i hvilke den er afskaffet. Hertil kan endnu føjes en historisk lagttagelse. I mange Aarhundreder anvendtes Dødsstraf i et Omfang, som man nu vanskeligt gør sig noget Begreb om²⁾. I alle Lande fandt aarlig talrige Henrettelser Sted, i de større Lande i Hundred- og Tusindvis, for alle Slags Forbrydelser lige ned til Tyveri o. l. Efterhaanden indskrænkedes denne Strafs Anvendelsesomraade til ganske faa Forbrydelser, ofte mod energisk Protest fra de »Sagkyndige«, der paaberaabte sig Faren for Retssikkerheden. Intetsteds har dette medført en Tilvækst i Tallet af de paagældende Forbrydelser; tværtimod er Retssikkerheden paa disse Omraader langt større nu end i hine Tider, og intet Menneske tænker paa en Genindførsel af Dødsstraf for de Forbrydelser, hvor den nu er afskaffet.

Om nogen Nødvendighed for Dødsstraffens Bibeholdelse af Retssikkerheden kan der herefter ikke være Tale. Heller ikke tør man lægge afgørende Vægt paa den i Motiverne fremsatte Paa-

1) Ifølge „*Report from the Select Committee on Capital Punishment*“ (London 1930) er Dødsstraffen nu retligt eller faktisk afskaffet i følgende Lande: Belgien, Danmark, Estland, Finland, Holland, Italien, Letland, Norge, Portugal, Rumænien, Sverige, Schweiz (15 Kantoner), Tyskland og Østrig. Opretholdt er Dødsstraffen i: Albanien, Bulgarien, Czechoslovakiet, Frankrig, Grækenland, Lithauen, Polen, Spanien, Schweiz (10 Kantoner), Tyrkiet (europæisk), Ungarn og Jugoslavien. — Disse Oplysninger i den engelske Rapport er for Italiens og Tysklands Vedkommende ikke korrekte, idet Dødsstraf anvendes i begge disse Lande.

Iøvrigt henvises angaaende Stillingen til Dødsstraffen og Erfaringerne med Hensyn til dens Anvendelse eller Ikke-Anvendelse i en Række europæiske Stater (Sachsen, Holland, Østrig, Schweiz, Spanien samt Hamburg og Baden) til 2 Artikler af *Retspræsident O. Haack* i nærværende Tidsskrifts 18. Aargang (1930) Side 76—81 og 158—161.

2) Saaledes oplyses det i »*Capital Punishment in the Twentieth Century*« by *E. Roy Calvert* (London 1927), at man anslaaer Antallet af Eksekutioner i Henrik VIII's Regeringstid til 72,000 (»mostly for quite trivial offences«).

stand, at Bibeholdelse af Dødsstraffen er i Overensstemmelse med den almindelige Retsbevidsthed i Folket. Hvad denne gaar ud paa turde være ret tvivlsomt; sandsynligst er det vel, at den veksler, idet — ofte med ret korte Mellemrum — forskellige Strømninger gør sig gældende. Rimeligere synes det da at lægge Vægt paa den haandgribelige Kendsgerning, at der hos dem, der har Afgørelsen, allerede i en Aarrække er sporet en afgjort Utilbøjelighed til at bringe den i Anvendelse. Siden 1892 er ingen Dødsstraf fuldbyrdet her i Landet, skønt der ikke har manglet Tilfælde af Mord under meget graverende Omstændigheder. Skulde denne Praksis blive opretholdt, hvad Sandsynligheden taler for, turde allerede dette være en Grund til at afskaffe Dødsstraffen legalt. En Straf, der kun eksisterer paa Papiret, højner ikke Respekten for Loven. Ud fra dette Synspunkt tør det maaske siges at være en tvivlsom Fordel, at K. U.¹⁾ aldrig foreskriver Dødsstraf som obligatorisk. Det er næppe meget for dristigt at gaa ud fra, at denne Straf under en saadan Ordning aldrig vil blive idømt — endsige fuldbyrdet. Den vil da hurtigt i den almindelige Opfattelse komme til at staa som en blot tom Trusel.

Men kan Dødsstraffens Bibeholdelse ikke anses som en Nødvendighed, taler omvendt afgørende Grunde mod at bevare den. Den vigtigste af disse er dens Irreparabilitet. Overfor en fuldbyrdet Dødsstraf findes intet Remedium, selv om det nok saa sikkert godtgøres, at Dommen skyldes en Fejl eller Vildfarelse. Og, selv om man vil gøre gældende, at Justitsvildfarelser netop paa dette Omraade paa Grund af de vidtgaende Kauteler, der her er trufne, vil være yderst sjældne — udelukkede er de dog her saa lidt som paa noget andet Omraade. Ganske særlig er, som ogsaa Erfaringer fra Udlandet viser, den Mulighed ret nærliggende, at en Person dommes til Døden og henrettes, om hvem det senere — f. Eks. ved Obduktion konstateres, at han har lidt af en allerede i Gerningsøjeblikket ret fremskreden Sindssygdom, der maatte udelukke al Tilregnelighed, men som ikke er bleven erkendt som saadan. Allerede dette maa være Grund nok til ikke at optage denne Straf i den ny Straffelov, naar dens Bibeholdelse ikke kan anses nødvendig af Hensyn til Retssikkerheden. Det er da overflodigt at komme ind paa saadanne Betragtninger som, at Dødsstraffens Afskaffelse er Udtryk for en Højnelse af Samfundets Moralopfattelse, at Straffens Fuldbyrdelse vil krænke etiske Følelser hos store Kredse af Befolkningen o. l. Hvilken Betydning man bør tillægge saadanne Betragtninger, derom vil Meningerne maaske endnu være delte. Derimod viser Dødsstraffens Historie og ikke mindst dens seneste Fase — dens Indskrænkning til ganske

¹⁾ d. v. s. Kommissionsudkastet af 1912.

enkelte Tilfælde, hvor dens Anvendelse endda kun skal være fakultativ —, at det er en Strafart, der har overlevet sig selv, og som er ved at uddø. Der vindes da sikkert intet ved at forlænge denne Dødskamp«.

3. Den anden og sidste Straffelovskommission, der nedsattes i 1917 for i Overensstemmelse med Professor Torps eget Ønske at afgive Betænkning over det af ham udarbejdede Forslag, naaede med Hensyn til Dødsstraffen til samme Resultat som Professor Torp, idet Dødsstraffen enstemmigt foresloges afskaffet. Et enkelt Medlem af Kommissionen var dog nærmest stemt for at bevare Dødsstraffen, men paagældende stillede ikke noget særligt Forslag i saa Henseende. Den anden Kommissions Betænkning (afgivet 1923) efterfulgtes som bekendt af ikke mindre end 3 Regeringsforslag, nemlig Justitsminister *Steinckes* af 1924, Justitsminister *Ryfters* af 1928 og Justitsminister *Zahles* af 1929. Uagtet disse Justitsministre tilhørte 3 forskellige politiske Partier — Socialdemokratiet, det moderate Venstre og det radikale Venstre — har alle Forslagene dog samstemmet i at afskaffe Dødsstraffen.

4. Ved Behandlingen i Rigsdagen af Regeringsforslaget af 1929 fandt der en indgaaende og til Tider ret bevæget Drøftelse Sted for og imod Dødsstraffen.

Ordførerne for de Udvalg, som nedsattes henholdsvis i Folketinget og i Landstinget til Behandling af Straffelovsforslaget, tilhørte begge det konservative Parti, og de udtalte sig begge imod Dødsstraffens Bevarelse.

Folketingsudvalgets Ordfører fremhævede som Begrundelse for sit Standpunkt følgende:

»Naar jeg ikke gør mig til Talsmand for Dødsstraffens Bevarelse, er det, fordi den efter min Mening faktisk er afskaffet herhjemme, og fordi den generalpræventive Virkning, man tillægger den, er afhængig af en bestemt Ting, nemlig af, at Straffen eksekveres, og det er paa dette Punkt, det har vist sig, at det intet betyder, at den staar i Straffeloven, idet den jo ikke i en Menneskealder (siden 1892) er eksekveret herhjemme.«

I en af Folketingsudvalget den 2. December 1929 afgiven Betænkning udtalte et Mindretal (2 af 15 Udvalgsmedlemmer) sig for Dødsstraffens Bevarelse og anførte i saa Henseende følgende:

»Mindretallet mener, at Adgangen til at anvende Dødsstraf bør holdes aaben for saadanne Tilfælde, hvor der foreligger særlig oprørende, overlagte Drab, idet det virker krænkende for den almindelige Retsbevidsthed, at Samfundet skal finde sig i nok saa bestialske Handlinger fra enkelte Individiers Side, uden at disse skal have Risikoen for selv at kunne miste Livet. — Det er derhos Mindretallets Overbevisning, at Dødsstraffens Tilstedeværelse i Straffeloven i visse Tilfælde har Mulighed for at kunne virke afskrækkende. Det modsatte kan i hvert Fald ikke bevises. Dertil kommer, at Samfundet ved Dødsstraffens Udslettelse i Straffeloven afskærer sig fra at bringe saadan Straf i Anvendelse i Tilfælde af Mordepidemier, Massemord eller lignende Tilfælde, hvor Anvendelsen af denne Straf maaske endogsaa af dem, der ellers er Modstandere af Dødsstraffen, vilde blive betragtet som nødvendig. At henvise til, at Dødsstraffen, hvis saadanne Tilfælde skulde komme til at foreligge, da hurtigt vil kunne indføres paany ved en særlig Lov, er ikke af megen Værdi, thi een Gang afskaffet vil Dødsstraffen overhovedet kun vanskeligt kunne legaliseres paany, og ganske særligt i hvert Fald ikke i Løbet af kort Tid.

At den Mordstatistik, som forefindes fra Lande, hvor Dødsstraffen er afskaffet, skulde kunne bevise, at Dødsstraffens Afskaffelse ikke har forøget Mordkriminaliteten i disse Lande, maa Mindretallet bestride. Dette fremgaar bedst deraf, at den foreliggende Statistik for nogle Landes Vedkommende bruges af Tilhængerne af Dødsstraf som Bevis for, at det har været forkert at afskaffe den, af Modstandere som Bevis for, at det har været rigtigt. Dette viser, at det er uhyre vanskeligt at bygge paa Statistik i dette Forhold. Kriminalstatistikens Tal viser nemlig, saaledes som den tyske retslærde Professor Exner har udtalt det, Kriminaliteten som den er, men viser ingenlunde, hvorledes den vilde have været, hvis Staten havde ført en anden Straffepolitik. Det er derfor faktisk umuligt at afgøre, om Mordkriminaliteten i et Land vilde have været mindre, hvis Dødsstraffen ikke var afskaffet i dette Land.

Afgørelsen af Spørgsmaalet om Dødsstraffens Afskaffelse eller Bevaring kan derfor ikke træffes ud fra Erfaringer indhentede fra det ene eller det andet Land. Afgørelsen maa derimod træffes dels paa Grundlag af, om man tror eller ikke tror paa dens generalpræventive Virkning, dels ud fra Følelsen af, om det er rigtigt,

at Samfundet frasiger sig dette Straffemiddel og afskrærer sig fra i visse alvorlige Tilfælde at kunne værgе Samfundets Borgere ved Anvendelsen af denne Straf, dels ud fra den Betragtning, om det ikke er naturligt, at Straffeloven indeholder som den store Advarsel dette Bud, at den, der tager andres Liv, maa regne med Risikoen for selv at miste Livet, eller om det er naturligere, at Samfundet ved Dødsstraffens Afskaffelse paa Forhaand garanterer den, der tager andres Liv, at hans eget Liv ikke vil blive taget.

Idet Mindretallet tror, at Dødsstraffens Bevarelse kan have saadan generalpræventiv Virkning, og idet Mindretallet finder det forkert, at Samfundet frasiger sig Retten til at anvende dette Straffemiddel, og finder det rigtigt og ønskeligt, at Straffeloven indeholder denne alvorlige Advarsel, og idet Mindretallet endelig maa hævde, at der intel vindes ved denne Strafs Udslettelse af Straffeloven, og at der ingen Skade voldes ved dens Bibeholdelse, anbefaler Mindretallet den foreslaaede Ændring til Vedtagelse.»

Ved Afstemningen i Folketinget over det af det nævnte Mindretal stillede Forslag om Dødsstraffens Bevarelse stemte 45 Medlemmer for Dødsstraffens Bevarelse, medens 90 Medlemmer stemte imod Dødsstraffens Bevarelse; 3 Medlemmer svarede »stemmer ikke«, og 11 Medlemmer var fraværende.

Straffelovsforslaget overgik derefter til Behandling i Landstinget, hvor Lovforslaget efter 1. Behandling paa sædvanlig Maade henvistes til et Udvalg paa 15 Medlemmer. 4 Medlemmer af dette Udvalg stillede paany Forslag om Dødsstraffens Bevarelse, men ved Afstemningen i Landstinget faldt dette Forslag, idet kun 26 Medlemmer stemte derfor, medens 42 Medlemmer stemte imod. Dødsstraffens endelige Skæbne var dermed beseglet.

Landstingsudvalgets Ordfører udtalte i sin Motivering mod Dødsstraffens Bevarelse bl. a. følgende:

»Spørger man mig, hvad der da er det karakteristiske for Nutidens Strafferetsopfattelse, vil jeg svare, at det er dens overvejende realistiske Tendens. I gamle Dage var man tilbøjelig til at opstille visse almindelige filosofiske Strafferetsteorier og saa udlede Resultaterne med disse Teorier som Udgangspunkt. Dette er nu forladt. Nu er man klar over, at Livets Mangfoldighed aldrig kan rummes indenfor en saadan Teori. Man maa se praktisk paa Sa-

gen. Spørgsmaalet maa være, om visse Retsmidler er velegnede til at forhindre Forbrydelser, og om ikke disse Retsmidler medfører ulykkelige Virkninger, som er større end de Goder, der skulde opnaas ved at anvende de paagældende Straffe.

Det Synspunkt, jeg her har fremhævet, vil særlig være afgørende for Besvarelsen af det Spørgsmaal, som i de sidste Dage har været saa meget omdebatteret, nemlig Spørgsmaalet om Dødsstraffen. I gamle Dage, i Strafferetsteoriernes Tid, var man naturligvis ogsaa tilbøjelig til at afgøre Spørgsmaalet, om man burde have Dødsstraf eller ikke, ud fra en saadan almindelig Teori, og efter Omstændighederne kunde Teorien være saaledes, at Svaret gav sig af sig selv. Hvis man saa Straffen som den retfærdige Gengældelse, kunde det i alt Fald efter visse Formuleringer blive saaledes, at den naturlige Konsekvens af Teorien blev, at der skulde bødes Liv for Liv. Hvis man paa den anden Side saa Straffen som et Forsøg paa at forbedre Forbryderen, maatte Dødsstraffen lige saa sikkert være udelukket, thi man kan jo dog umuligt forbedre en Mand ved at hugge Hovedet af ham. Sligt er man nu kommet bort fra. End mindre kan man lægge Vægt paa de følelsesbestemte Indlæg i Almindelighed imod Dødsstraffen, som i Tidens Løb er fremkommet fra berømte Digttere. Jeg minder om saadan noget som Turgenjevs Skildring af en da meget bekendt Morders Henrettelse. Om Victor Hugos lille Bog »Le dernier jour d'un condamné« og om Dickens Skildring i »Oliver Twist« af Jøden Fagins sidste Nat. Sligt kan være skont og herligt at læse, men man bør ikke lade de Betragtninger, som der kommer frem, influere paa Afgørelsen af det Spørgsmaal, der her foreligger, thi dette Spørgsmaal er rent praktisk. Og da det er et praktisk Spørgsmaal, kan det tænkes besvaret meget forskelligt efter Tidens og Forholdenes Art, men jeg er for mit Vedkommende ikke i Tvivl om, at saaledes som Forholdene er her i Landet i vor Tid, maa Afgørelsen falde mod Dødsstraffen.

Den ærede Ordfører for Venstre¹⁾ udviklede og belagde med Tal, at det ikke kan paavises, at Dødsstraffen er nødvendig i den Forstand, at Antallet af meget grove Forbrydelser skulde synke, naar man havde Dødsstraffen, og stige, hvis Dødsstraffen blev afskaffet. Det kan ikke paa nogen Maade godtgøres, at noget saadant er Tilfældet. Paa den anden Side er der heller ikke Tvivl om, at Nutidens Fængselsteknik er i Stand til at møde de grove Forbrydelser paa anden Maade end gennem Dødsstraf. I Middelalderen, da man slet ikke havde Fængsler eller noget af den Art,

¹⁾ Den tidligere Justitsminister Rytter.

var det nødvendigt, om man overhovedet vilde uskadeliggøre en Forbryder, at tage Livet af ham, men saaledes som Forholdet nu er, er denne Nødvendighed ikke længere til Stede. Man har saa fuldkomne Straffeanstalter, at man baade kan forvare Forbryderne og tillige, hvad der ingenlunde er uden Betydning, sikre Fængselsopsynets, de paagældende Embedsmænds og Funktionærers Liv og Helbred mod Angreb fra Forbrydernes Side.

Men dernæst kan det ikke nægtes, at naar Dødsstraffen bringes til Udførelse — og jeg er ganske enig i, at hvis man har den, maa den ogsaa efter Omstændighederne bringes til Udførelse — vil det medføre meget uheldige Virkninger, idet alle Erfaringer viser, at naar saadan en rigtig grov Forbryder skal henrettes, opstaar der en rent ud hysterisk Stemning i Samfundet. Efterhaanden faar man Medlidenhed med Forbryderen. Man udfinder alt, hvad der dog kunde tale til hans Fordel, alt, hvad der i hans tidligere Liv kunde have ledet ham ind paa denne ulykkelige Bane. Man er tilbøjelig til at søge Skylden andetsteds end hos ham selv. Der fremkommer Ansøgninger om Benaadning, som faar mangfoldige Underskrifter. Den paagældende Forbryder faar ogsaa i stort Omfang Besøg i Fængselet af velmenende Personer. Kort sagt, Forholdet udvikler sig saaledes, at man snarere skulde tro, at det var en Helt eller en Martyr, som skulde undergaa denne haarde Skæbne, end en Forbryder.

Endelig er der til sidst, dog ikke mindst det Hensyn, som den højtærede Justitsminister (Zahle) i Folketinget med stor Styrke har fremhævet, Hensynet til Dødsstraffens Uoprettelighed. Man kan naturligvis om alle Straffe, naar man undtager Bødestrafen, sige, at de i en vis Forstand er uoprettelige. Har man haft en Mand siddende i en Straffeanstalt i 3—4 Aar af hans Liv, kan man ikke give ham disse 3—4 Aar tilbage, men der kan hjælpes paa det paa anden Maade. Naar derimod en Mand er henrettet, kan man ikke hjælpe paa det. Nu har jeg hørt sige, at det behøver man ikke at tage Hensyn til, thi Dødsstraffen vil aldrig blive fuldbyrdet, naar man ikke har fuldstændig sikker Grund under Fødderne, naar ikke enten den paagældende har tilstaaet sin Forbrydelse, eller Beviserne er aldeles afgørende. Ja, denne Betragtning overser den Kendsgerning, som dog ellers staar fast, at Menneskene ikke er ufejlbare; det kan for os alle ske i mange af Livets Forhold, at vi gaar ud fra noget som sikkert og vist, hvor det alligevel viser sig, at det ikke var rigtigt, og saadan kan det ogsaa gaa ved Idømmelse af Dødsstraf. Hvor udmærket man end søger at organisere Domstolene, hvor mange Forsigtighedsregler, man tager, vil det altid kunne ske, at en Mand bliver

domt, og det saa bagefter viser sig, at han er uskyldig. Og hvis saa Forholdet er det, at en uskyldig Mand er blevet henrettet, er det efter min Mening en af de allerstørste Ulykker, der kan overgaa Samfundet. Det er en Ulykke ikke blot for den, der er blevet henrettet og hans nærmeste Familie, men det er en Ulykke for det hele Samfund, idet der ikke kan være Tvivl om, at den hele Retsbevidsthed i højeste Grad vil røkkes, naar noget saadant kan ske. Jeg tror altsaa, at det er med fuldkommen Ret, at Dødsstraffen er udgaaet af Forslaget, men jeg erkender, at der kunde tænkes særlige Forhold, hvor det kunde være nødvendigt at have Dødsstraffen. I Tilfælde af Krig eller Oprør kan Forholdene forme sig saaledes, at det bliver nødvendigt at kunne stille Spioner og Overløbere op mod en Mur og skyde dem efter Standrets Dom. Altsaa maa man paa den ene Side have en Standret og paa den anden Side Dødsstraffen, men dette er ganske særlige Forhold, som falder udenfor den Lov, vi i Dag behandler.»

Under Sagens Behandling i Rigsdagen blev der dannet en »Landssammenslutning for Dødsstraffens Bevarelse i Danmark«, hvilken Sammenslutning rettede en Henvendelse til Landstingsudvalget. Af denne Henvendelse skal anføres følgende:

»Vor Begrundelse for Kravet om Dødsstraffens Bevarelse er:

1. Vor Overbevisning om Straffens præventive Betydning.
2. Den Opfattelse, at Samfundet ikke skal bevare Individier, som paa Grund af deres raa Mordforbrydelser skal indespærres i Tugthuset paa Livstid.

For Straffanger, hvis Natur gør Indespærringen til en Lidelse, er den livsvarige Tugthusstraf en saa umenneskelig Straf, at en Dødsdom med den kortvarige, haarde Lidelse indtil Eksekutionen er mere human. Rapporter fra Tugthuset vil vise, at mange Livsfanger enten bliver sindssyge, begaar Selvmord eller dræbes langsomt af Tuberkulose eller andre snigende Sygdomme.

For Fanger, der kan indordne sig under Fængselslivets Forhold, kan Indespærringen omvendt blive en til Dels sorgløs Tilværelse. Som Justitsminister Zahle i et Interview i »Politiken« af 24. September 1929 har udtalt: »Den Straf, Forbryderen faar, er i Almindelighed kun for en Ubetydelighed at regne i Forhold til de Lidelser, som rammer Forbryderens hæderlige Slægtninge, der skal færdes ude mellem Folk og lider Skammen. Forbryderen berøves vel sin Frihed, men han kommer ikke i Berøring med

andre end Medfanger og Fængselsbetjente, og han kan føre en fredelig og i visse Henseender ganske sorgløs Tilværelse.»

Begge disse Resultater er saa langt fra Formaalet med en haard Straffedom, at en effektiv Dødsstraf i langt højere Grad maa antages at stemme overens med Folkets Retsbevidsthed.

Vi maa derfor indtrængende henstille til det høje Landsting, at Dødsstraffen ikke fjernes af Straffeloven, uden at det danske Folk har haft Lejlighed til at tilkendegive sin Vilje om dette Spørgsmaal, og vi anmoder derfor om, at der enten gives os Tid til at dokumentere overfor Rigsdagen, i hvilken Udstrækning vor Organisation opnaar Tilslutning fra Landets Befolkning, eller at der ved Rigsdagens Foranstaltning indhentes en Vælgertilkendegivelse om dette alvorlige Spørgsmaal.»

Ved den afsluttende Behandling af Straffelovsforslaget i Folketinget, hvor det vedtoges enstemmigt, idet Dødsstraffens Tilhængere ogsaa afgav deres Stemme for Straffelovsforslaget som Helhed, udtalte Ordføreren i Anledning af den anførte Henvendelse følgende:

»Jeg skal endnu nævne, at der for at skabe et Værn for Straffeanstaltneres Personale af noget stærkere Beskaffenhed end det, der nu findes, er indsat forskellige Bestemmelser, §§ 47 og 48 og 83 i almindelig Del og § 123 i specielle Del. Jeg vil særlig henlede Opmærksomheden paa § 83, Nr. 5, om Livstidsfanger, der forser sig. Denne Bestemmelse sigter direkte til den Kritik, der kom fra Straffeanstaltneres Personale for ikke saa lang Tid siden, gaaende ud paa, at en saadan Fange, som er dømt til livsvarigt Fængsel, naar Dødsstraffen ikke længere nævnes i Straffeloven, ganske risikoløst kunde begaa et hvilket som helst Overfald paa Personalet. Dette er altsaa søgt modvirket ved den Bestemmelse, som jeg nys nævnte¹⁾.

I Tilknytning hertil ønsker jeg at gøre den eneste polemiske Bemærkning, jeg ved denne Lejlighed har at gøre, rettet til den Forening, som er dannet for Bevarelse af Dødsstraffen. Jeg respekterer fuldt ud deres Anskuelse, som frygter Virkningerne af Dødsstraffens Afskaffelse, selv om det efter min Opfattelse kun er en Afskaffelse paa Papiret. Jeg nærer ingen Tvivl om, at Foreningens Ledelse mener at kæmpe for en god Sag og gør det ud fra rene Motiver. Men det er saa blot beklageligt, at de Midler, den har taget i sin Tjeneste — jeg tænker her særlig paa en Plakat, der findes opslaaet paa mangfoldige Steder — ingenlunde kan gives samme Betegnelse, som Motiverne nylig fik.

Den Henvendelse, som man har foretaget til Landstingsudvalget,

¹⁾ Jfr. nedenfor Side 39.

og som findes som Bilag til dette Udvalgs Betænkning, er derimod i formel Henseende ganske uangribelig. Jeg tror dog ikke, at der er nogen, der kunde tænke sig at udskyde Straffelovens Vedlagelse, for at afvente Resultatet af en Agitation, hvis Midler er saa vildledende, som Tilfældet er, og som sætter ind, efter at det i en Aarrække har staaet klart, at der i Rigsdagen var Flertal for en Afskaffelse af Dødsstraffen.«

III. Antallet af Dødsdomme og Eksekutioner. De dødsdømtes senere Skæbne.

1. Med Hensyn til Antallet af Dødsdomme og Eksekutioner bemærkes: Medens der i Tidsrummet fra 1841 til 30. Juni 1866 (d. v. s. ca. 25 Aar) afsagdes 389 Dødsdomme, hvoraf eksekveredes 38 eller 9,77 %, afsagdes der i Tidsrummet fra 1. Juli 1866 (d. v. s. den Dag, da Straffeloven af 1866 traadte i Kraft) indtil Dato ialt 73 Dødsdomme, hvoraf kun 4 eksekveredes, saaledes som det nærmere vil fremgaa af følgende Oversigt:

	Mænd	Kvinder	Ialt	Dødsstraffe fuldbyr- dede
1. Juli 1866—31. Dec. 1870	8	5	13	1
1871—75	3	4	7	»
1876—80	5	4	9	»
1881—85	6	7	13	2
1886—90	4	2	6	»
1891—95	2	3	5	1
1896—1900	2	3	5	»
1901—05	2	1	3	»
1906—10	3	1	4	»
1911—15	1	1	2	»
1916—20	2	»	2	»
1921—25	2	1	3	»
1926—30	1	»	1	»
1931—32	»	»	»	»
Ialt	41	32	73	4

Alle de paagældende Domme angaar Manddrab eller Forsøg derpaa, 5 af Dommene (vedrørende Mandspersoner) er afsagt i Henhold til den ovenfor omtalte Plakat af 31. August 1813 §§ 10 og 11 for Overfald paa Fængselspersonale; 3 af disse Domme — afsagt henholdsvis i 1885, 1886 og 1892 — vedrører samme Mandsperson, nemlig den i 1892 henrettede Fange.

Med Hensyn til de øvrige af Oversigten omfattede Personer er, saavidt det har kunnet oplyses, med en enkelt Undtagelse Straffelovens § 190, der omhandler den, der med Overlæg skiller et andet Menneske ved Livet, bragt til Anvendelse enten alene eller i Forbindelse med andre Paragrafer.

2. De dømtes senere Skæbne. Som anført er der under Straffeloven af 1866 afsagt ialt 73 Dødsdomme, hvoraf kun 4 er eksekverede. Naar undtages 1 Tilfælde, hvor en til Døden dømt Kvinde i Stedet blev hensat til »Forbedringshusarbejde paa Kongens Naade«, er i de øvrige 68 Tilfælde Dødsstraffen altid blevet omsat ved kgl. Benaadning til Tugthusarbejde paa Livstid. Med Hensyn til de benaadedes Skæbne efter Indsættelsen i Straffeanstalten henvises til nedenstaaende Oversigt, der er delt i 3 Afsnit, omfattende dels hele Perioden 1866—1932, dels særskilt Perioden 1866—92 og 1893—1932, idet der som tidligere fremhævet i hele sidste Periode overhovedet ikke har fundet nogen Henrettelse Sted.

(Se Oversigten næste Side).

Oversigten viser, at der i Perioden fra 1866—92, der omfatter 26½ Aar, er afsagt 51 Dødsdomme, medens der i Perioden fra 1893—1932, der omfatter ca. 40 Aar, kun er afsagt 22 Dødsdomme. Særlig iøjnespringende er Nedgangen med Hensyn til Dødsdomme over Kvinder, idet der i den første Periode er afsagt 23 saadanne Dødsdomme og i den sidste Periode kun 9. Bemærkelsesværdigt er det ogsaa, at Statens Straffeanstalt for Kvinder overhovedet for Tiden ikke huser nogen Livstidsfange.

Af de ved Døden afgaaede 17 Livstidsfanger havde 7 Mænd og 2 Kvinder tilbragt 12—15 Aar i Straffe-

	Dømte fra Livet	Benaadede med Straf med arbejde	Henrettede	Straffen senere eftergivet ved ny Benaadning	Døde i Straffeanstalt	Endnu hængende i Straffeanstalt
1866—1892						
Mænd.....	28	24	4	13	9	»
Kvinder.....	23	23	»	20	3	»
Ialt....	51	47	4	33	12	»
1893—1932						
Mænd.....	13 ²⁾	13	»	4	4	5
Kvinder.....	9	9	»	8	1	»
Ialt....	22	22	»	12	5	5
Hele Perioden 1866—1932						
Mænd.....	41 ¹⁻²⁾	37	4	17	13	5
Kvinder.....	32	32	»	28	4	»
Ialt....	73 ¹⁻²⁾	69	4	45	17	5

1) Een og samme Mand er for Overfald paa Fængselspersonalet 3 Gange — i 1885, 1886 og 1892 — dømt fra Livet i Henhold til den før omtalte Plakat af 31. August 1813 § 10 og efter sidste Dom henrettet, hvorved fremkommer en tilsyneladende Uoverensstemmelse i Tallene.

2) I disse Tal er medregnet 3 Mandspersoner (Negre) dømt fra Livet i Henhold til den for de tidligere Dansk-Vestindiske Øer gældende ældre Straffelovgivning.

anstalten, medens de øvrige afgik ved Døden paa et tidligere Tidspunkt af Straffen.

Med Hensyn til Længden af den Tid, i hvilken de 45 (17 Mænd og 28 Kvinder) senere frigivne Livstidsfanger har tilbragt i Straffeanstalten bemærkes: 1 Mand hensat paa Grund af særlige Omstændigheder (Aandssløvhed og dermed følgende Uegnethed til at klare sig paa fri Fod) i over 50 Aar i Straffeanstalten, forinden han som benaadet overførtes til en Plejeanstalt. En anden (Modermorder) benaadedes først efter ca. 21 Aars Forløb. En blev benaadet allerede efter ca. 11 Aars Forløb,

2 efter ca. 13 Aars Forløb, medens Straffetiden for de resterende 12 laa mellem 14 og 19 Aar, der saaledes maa betegnes som den almindelige Straffetid for de heromhandlede Mænd.

Med Hensyn til de 28 frigivne Kvinder bemærkes: For 6's Vedkommende har Opholdet i Straffeanstalten ligget mellem 3 og 6 Aar, for 3's Vedkommende mellem 7 og 10, medens Tiden for de øvrige 19's Vedkommende har ligget mellem 10 og 16 Aar (8 mellem 10 og 12, 4 mellem 12 og 14, og 7 mellem 14 og 16). Som det vil ses, viser der sig en ikke ringe Forskel mellem Varigheden af Opholdet i Straffeanstalten for henholdsvis Mænd og Kvinder, men det maa heroverfor fremhæves, at et betydeligt Antal af de dødsdømte Kvinder havde gjort sig skyldig i Drab af Børn under Omstændigheder, der nærmede sig det saakaldte »Barnemord« (Drab af Børn, født udenfor Ægteskab under eller straks efter Fødslen), for hvilket Straffeloven af 1866 foreskrev en betydelig mildere Behandling end tidligere.

IV. Livstidsstraffens fremtidige Varighed.

Eventuel Løsladelse af Livstidsfanger vil fremtidig ligesom nu kun kunne ske ved Udøvelse af Kongens grundlovmæssige Benaadningsret, idet det ved Straffeloven af 1930 indførte nye Institut *Løsladelse paa Prøve* ikke finder Anvendelse paa Livstidsfanger. Efter det af den første Straffelovskommission i 1912 udarbejdede Forslag var Forholdet et andet, idet der i det »Udkast til kgl. Anordning om Fulldbyrdelse af Frihedsstraffe m. m.« som ledsager Kommissionens Betænkning, findes en Bestemmelse om, at Fanger, der er dømt til Strafarbejde paa Livstid, kan løslades paa Prøve efter 15 Aars Forløb, naar de iøvrigt opfylder de sædvanlige Belingelser for saadan Løsladelse. Men det maa herved erindres, at livsvarig Frihedsstraf i denne Kommissionsbetænkning netop ikke var Lovens strængeste Straf, idet Dødsstraffen opretholdes. — Imidlertid

har Professor Torp, der i sit »Udkast til Lov om almindelige borgerlige Forbrydelser« (1917) opgiver Dødsstraffen, for Arbejdsfængsel paa Livstid en Regel om Løsladelse paa Prøve efter 15 Aars Forløb ganske svarende til Forslaget af 1912. I Forslaget fra den anden Straffelovskommission (1923) findes derimod — som det synes mig med Føje — ikke optaget nogen Bestemmelse om Løsladelse paa Prøve for Livstidsfanger, idet der i Motiverne findes følgende Bemærkninger om Spørgsmaalet:

»Efter Kommissionens Opfattelse, der stemmer med T. U. (2: Professor Torps Udkast), er Løsladelse paa Prøve ikke at betragte som en Naadesakt, men som et vigtigt og regelmæssigt Led i Strafuldbyrdelsen. Efter det Synspunkt, man som nævnt har lagt til Grund for Løsladelsen paa Prøve, har man ment, at dette Institut som saadant ikke kan finde Anvendelse overfor Fanger, der er dømt til Fængsel paa Livstid. Her vil eventuelt Benaadning — betinget eller ubetinget — være paa sin Plads. Det foreliggende Udkast finder derfor kun Anvendelse paa Fanger, der er idømt Straf af Fængsel i bestemt Tid.«

Dette Kommissionens Synspunkt blev ogsaa lagt til Grund i den endelig vedtagne Straffelov. I denne findes derimod en Bestemmelse (§ 37, Stk. 2), der bemyndiger Fængselsnævnet til at overflytte Fængselsfanger med en Straffetid paa 8 Aar eller derover til Sikkerhedsforvaringsanstalt efter mindst 5 Aars Forløb, dog at saadan Overflytning for Livstidsfangers Vedkommende først kan finde Sted efter 16 Aars Forløb.

Den ved Straffeloven af 1930 oprettede nye Institution, *Fængselsnævnet*, der bl. a. træffer Afgørelse i alle Spørgsmaal om Løsladelse paa Prøve fra Ungdomsfængsel, Arbejdshus og Sikkerhedsforvaring samt anordner fornødent Tilsyn med de løsladte i Prøvetiden, har ifølge Loven intet med Løsladelse paa Prøve fra Fængselsstraf at gøre, idet det her er Justitsministeren, som paa egen Haand træffer Afgørelsen. Muligt er det jo imidlertid, at Justitsministeriet vil komme ind paa den Praksis at indhente Fængselsnævnets Betænkning, naar der bliver Spørgsmaal om Løsladelse

ved Benaadning af Livstidsfanger, saaledes at denne nye Institution ogsaa paa dette Omraade kommer til at øve sin Indflydelse paa Indespærringens Varighed.

Naar livsvarigt Fængsel er Lovens strengeste Straf, bør den selvfølgelig ikke ved en Benaadningspraksis afkortes i den Grad, at den mister sin Brod, hverken fra et generalpræventivt eller specialpræventivt Synspunkt. Ved Behandlingen af Straffeloven i Folketinget fremsatte et Medlem, der iøvrigt udtalte sig imod Opretholdelsen af Dødsstraffen, herom følgende Betragtning:

»Maa jeg derefter gøre en Bemærkning til den ærede Ordfører. Han vendte sig stærkt imod min Udtalelse om, at jeg havde ønsket, at vi kunde sætte livsvarigt Tugthus, hvorfra der ikke kunde benaades, i Stedet for Dødsstraffen. Ja, det er virkelig det Standpunkt, jeg tillader mig at indtage, for hvis vi kunde — jeg er klar over, at saaledes som vor Grundlov er indrettet, kan vi det ikke — lade livsvarigt Tugthus, hvorfra der ikke kunde benaades, afløse Dødsstraf, vilde et Argument, som anvendes mod Dødsstraffen, nemlig dette med Vildfarelse, Justitsmord, hvad man nu kalder det, være slaaet ned, thi saa er det nemlig sikkert, at viser det sig senere, at man har taget Fejl, kan det afvendes. Naar jeg i Øjeblikket vender mig imod Dødsstraffens Anvendelse, er det sandelig ikke — det ønsker jeg at sige saa klart og tydeligt, som det kan siges — ud fra humane Betragtninger. Nej, det er kun rimeligt, at Staten overfor de Folk, der foretager saadanne Handlinger, møder med den alleralvorligste Trusel og effektuerer denne Trusel. Det er imidlertid netop det, jeg har maattet beklage, at man ikke under den gældende Grundlov har været i Stand til at lade det livsvarige (ubetingede) Tugthus træde i Stedet. Det vilde kunne bortveje enhver Tvivl fra min Side med Hensyn til at forlade Dødsstraffen; jeg mener, at det vilde have været det rigtige at omsætte den til ikke-benaadeligt livsvarigt Fængsel«.

Imod denne Tanke at berøve den dømte enhver Udsigt til nogensinde at komme paa fri Fod igen, blev der med god Grund rejst Indsigelse. Tanken er ikke alene praktisk uigennemførlig, men ogsaa i høj Grad inhuman, hvilket formentlig ikke behøver nærmere Motivering. At Faren for Fængselspersonalet ved en saadan Bestemmelse vilde stige mangedobbelt, behøver formentlig ej heller nærmere

Paavisning. Om denne Fare skal jeg iøvrigt gøre et Par Bemærkninger. Som foran anført er Fængselspersonalet i Øjeblikket omgærdet af en meget kraftig Retsbeskyttelse ved *Plakaten af 31. August 1813*¹⁾. Alle disse særlige Bestemmelser bortfalder ved Straffeloven af 1930. Det har været overvejet, hvorvidt man af Hensyn til Fængselspersonalets Beskyttelse burde opretholde Dødsstraffen paa dette specielle Omraade. Men man valgte i Stedet at indsætte nogle Bestemmelser (§ 83) i den nye Straffelov, der særlig tager Sigte paa i en hel Række Tilfælde at forhøje den almindelige foreskrevne Straf til det dobbelte, naar visse Forbrydelser (særlig Voldsforbrydelser og lign.) begaas af Fanger. Hvad særlig angaar Livstidsfanger, foreskriver Loven følgende: »Dersom den der er dømt til Fængsel paa Livstid og ikke benaadet, i eller udenfor Fængslet begaar en ny Forbrydelse, fastsættes det ved Dommen, hvilken Frihedsstraf han vilde have forskyldt, hvis den Straf, han tidligere er idømt, ikke var livsvarig«. Desuden kan der idømmes den paagældende meget strenge Disciplinærstraffe, herunder dog ikke legemlig Revselse, idet Anvendelse af saadan Straf overhovedet ikke er hjemlet. Den præventive Virkning af en saadan yderligere Strafikendelse bestaar deri, at den paagældende Livstidsfanges Haab om Benaadning automatisk udskydes i et Aaremaal, svarende til det Antal Aar som Domstolene vurderer den nye Forbrydelse til.

Det kan formentlig ikke undgaas, at Spørgsmaalet om Dødsstraffen ogsaa efter dens Afskaffelse vil bevare en vis Aktualitet, men som Forholdene har udviklet sig i Danmark, maa man sikkert give de ovennævnte Ordførere i Folketinget og Landstinget Ret i, at Dødsstraffen allerede i en Aarrække har maattet betragtes som faktisk afskaffet. Var den paany blevet optaget i den nye Straffelov, vilde det kunne siges, at der paa en Maade var Tale om en Gen-

¹⁾ Nærmere udformet og udvidet ved Pl. 16. Juli 1817, Fr. 11. Marts 1818 og Pl. 1. Febr. 1826.

indførelse af en Straf, der allerede var bortfalden i Praksis, idet Lovgivningsmagtens Beslutning om Opretholdelse af Dødsstraffen, efter at denne i ca. 40 Aar ikke har været fuldbyrdet, maatte tillægges en saadan Vægt, at den fremtidig vilde være at betragte ikke blot som en Papirbestemmelse, men som en Bestemmelse, der i alt Fald i særlig graverende Tilfælde burde finde Anvendelse. Som en Indvending mod Dødsstraffens Bibeholdelse under de forhaandenværende Forhold forekommer det mig endelig ogsaa, at følgende Betragtning kan anføres med nogen Vægt: Ilvorvidt den afsagte Dødsdom skal fuldbyrdes eller ej beror paa Indehaveren af Statens udøvende Magt, hvilket praktisk talt vil sige de skiftende Regeringer eller Ministre, heri Landet i første Række Justitsministeren. Det vil derfor ikke kunne undgaas, at de skiftende Regeringers indbyrdes afvigende Stilling til Spørgsmaalet om Dødsstraffen faar Indflydelse paa de Dødsdømtes Udsigt til at blive benaadet mod livsvarigt Fængsel, et Forhold, der er i ikke ringe Grad betænkeligt ud fra et Retssynspunkt, særlig naar det drejer sig om en saa irreparabel Foranstaltning, som Fuldbyrdelse af Dødsstraf er.
